

Op zoek naar het OERgevoel

Vissende kinderen ontdekken de natuur

Kinderen in Nederland lijken steeds vaker op te groeien zonder contact met de natuur. Ze komen minder uit hun bebouwde omgeving en spelen steeds minder vaak buiten. Tijd om kinderen bij hun beeldschermen weg te halen. Terug naar de natuur, op zoek naar het OERgevoel.

Tekst Bert Zoetemeyer Fotografie Sportvisserij Nederland

Om kinderen toch een natuurervaring mee te geven worden schoolkampen gehouden in de bossen of excursies naar natuur-gebieden. Dit zijn echter voor zowel ouders als scholen kostbare activiteiten. En als de bus weer thuis komt is het contact met de natuur voorbij. Maar natuur houdt niet op aan de rand van een stad of dorp! Water dichtbij huis biedt kinderen bijvoorbeeld een

prachtig stukje natuur in hun eigen leefomgeving waar ook nog eens van alles is te beleven. En het is voor kinderen altijd in de buurt.

Ervaringsgericht leren

Uit onderzoek, in 2008 uitgevoerd in opdracht van het ministerie van LNV, bleek dat het al dan niet buitenspelen mede afhankelijk is van de stimulans vanuit ouders en/of school, lidmaat-

schap van buitensportclubs en groen in de omgeving. Een groot deel van de jongeren blijkt het daarnaast leuk te vinden om dingen te weten over de natuur. Met name inzicht in de leefwereld van dieren spreekt jongeren aan. Jongeren moeten hierbij echter niet het gevoel krijgen 'iets te moeten leren'. Zij geven sterk de voorkeur aan een meer ervaringsgerichte manier van leren, waarbij ze door eigen erva-

Eindelijk naar buiten.

ringen inzicht krijgen in de natuur. Het onderzoek "Inzicht in de jeugd als doelgroep voor natuur" (IPM, 2008) geeft aan dat je hierop kunt inspelen door zowel de ouders als scholen te ondersteunen in hun taak om de interesse van jongeren in de natuur te voeden. Ook wordt door de onderzoekers aanbevolen om clubs te ondersteunen die buitenactiviteiten met jongeren ondernemen.

Ga toch vissen

Water speelt in de persoonlijke belevingswereld van kinderen een belangrijke rol en heeft op hen dan ook een

plassen, zelf actief contact moeten maken, anders krijg je dit niet of nauwelijks te zien. Voor kinderen is dan ook niets leuker en spannender om met hengels of schepnetten op zoek te gaan naar die voor ons onzichtbare onderwaterwereld. Met een schepnet vang je plankton, insectenlarven, salamanders en kikkervisjes en als je geluk hebt een

met een hengel één met het watermilieu, je bent afhankelijk van de vissen zelf: je moet ze vinden of lokken en verleiden om je aas te pakken. Zodra het aas te water gaat, is de vis aanzet. En dat roept meteen spannende vragen op: wat zit er eigenlijk voor vis? Waar zitten ze dan? Wat eten ze? En waarom dan nu niet? Waarom krijg ik geen beet? Zitten ze diep, of juist ondiep? Of tussen de planten? Van toeschouwer word je als visser automatisch deelnemer, filosoof en verwonderaar.

Door te vissen maken kinderen kennis met het water uit hun

enorme aantrekkingskracht. Water naast het huis, in de woonwijk of op weg naar school, fascineert en nodigt uit om te worden ontdekt. In het water krioelt het (meestal) van het leven, dat grotendeels voor ons mensen onzichtbaar blijft. Het bewegende wateroppervlak is vaak het enige dat verradt dat er onder de scheiding tussen water en lucht iets leeft en beweegt. Maar wat? Waar je het leven in de lucht en op het land als toeschouwer kunt waarnemen, zul je met het onderwaterleven in onze sloten, vijvers en

stekelbaarsje. Maar met een hengel vang je pas echte vissen. Voorns, baarzen, brasems en als je erg je best doet – of geluk hebt – zelfs karpers of snoeken. Het vissen met een hengel biedt kinderen – én volwassenen – daarbij een unieke benadering van de waternatuur. In plaats van in te breken op het watermilieu, word je

eigen omgeving als natuurlijke leefomgeving voor vissen. Ook leren ze het water kennen als beleeftomgeving om zelf de levende natuur te ontdekken en te ervaren. Aan de waterkant maken kinderen kennis met de onderwaterwereld. Deze onbekende wereld roept ook bij kinderen vervolgvragen op. Wat zijn dat voor waterdiertjes of waterplanten, hoe heet die vis en hoe groot kan die worden?

Vismeesters

Het Vissenschoolprogramma van Sportvisserij Nederland sluit naad- ➤

Natuurbeleving pur sang.

loos aan bij de bevindingen uit het eerder genoemde onderzoek naar de jeugd als doelgroep voor natuur. Het programma wordt grotendeels uitgevoerd door vrijwilligers van lokale hengelsportverenigingen. De opzet van het programma is eenvoudig: laat vrijwilligers van hengelsportverenigingen tijdens een visles voor de klas vertellen over datgene waar ze zelf zo sterk bij betrokken zijn: de waternatuur in het algemeen en vissen in het bijzonder. De vrijwillige 'vismeesters' doen dit aan de hand van een zorgvuldig door Sportvisserij Nederland samengestelde voorbeeldles. In deze visles komt bijvoorbeeld aan bod welke vissen er in Nederland leven, hoe groot ze worden, wat ze eten en hoe ze onder water kunnen ademen. Daarnaast kunnen de kinderen met allerlei visvragen terecht bij de vismeester. De vislessen sluiten – in combinatie met het Vissenschool lespakket van Sportvisserij Nederland – goed aan bij de biologielessen van de school.

Tijdens de visles krijgt iedere leerling dit lespakket. Het pakket bestaat uit een leuk en leerzaam werkboek en drie zoekkaarten over waterplanten, waterdiertjes en vissen. Het lespakket neemt kinderen mee in de verborgen

onderwaterwereld van de zoetwater-vissen van het stilstaande, ondiepe binnenwater. Dit is het watertype dat kinderen in hun eigen leefomgeving veel tegenkomen, bijvoorbeeld in sloten, stadsgrachten en parkvijvers. Met het werkboek kan de leerkracht met de leerlingen na een visles nog een aantal lessen aan de slag. Maar de kinderen kunnen er ook zelf thuis mee verder.

Visexcursie

Aansluitend op het theoretische deel van de visles gaat de hele klas 's middags naar de waterkant om te vissen in een water in de buurt van school. Daar zorgen de vismeester en een team van vrijwillige viscoaches van de lokale hengelsportvereniging er voor dat ook de kinderen die nog nooit hebben gevist, vis kunnen vangen. Verder helpen ze bij het lokken van de vis en natuurlijk bij het onthaken. Door een aantal vissen in doorzichtige plastic bakken met water te bewaren, kan de hele klas aan het eind van de vismiddag bekijken welke vissoorten er allemaal zijn gevangen. Kinderen ervaren de visexcursie altijd als een leuke bezigheid en zijn zeer enthousiast, zelfs als het regent.

Veel belangstelling

Uit een in 2004 uitgevoerd onderzoek onder 1000 basisscholen is gebleken dat er bij scholen veel belangstelling bestaat voor gastlessen over vissen voor de bovenbouw. Ongeveer de helft van de basisscholen gaf direct aan interesse te hebben voor een gastles, gecombineerd met een visexcursie. De combinatie van een biologieles, een gastdocent en het ervaren leren tijdens een actief buitenprogramma, werd zeer hoog gewaardeerd.

De grote belangstelling van basisscholen voor vislessen biedt natuurlijk goede kansen om het sportvissen als natuurgerichte activiteit voor de jeugd te promoten. De uitdaging voor de sportvisserij is nu om voldoende geschikte vrijwilligers op te leiden en te motiveren om al die basisscholen ook jaarlijks te bedienen met een visles en een visexcursie. Op basis van het onderzoek in 2004 gaat het in principe om twee- tot drieduizend geïnteresseerde basisscholen per jaar. Helaas is het niet altijd mogelijk om alle geïnteresseerde basisscholen te bedienen met een visles. De inzet van zes tot acht vrijwilligers van de lokale hengelsportvereniging op een doordeweekse dag blijkt in de praktijk het belangrijkste knelpunt.

Door continu vismeesters en viscoaches op te leiden hoopt Sportvisserij Nederland de capaciteit voor het geven van vislessen verder te vergroten. Dit heeft er reeds toe geleid dat de capaciteit voor het verzorgen van vislessen sinds 2006 is gegroeid van ongeveer 50 naar 240 vislessen per jaar in 2012. Uiteindelijk is het streven om in 2015 zo'n 400 vislessen op jaarbasis te kunnen verzorgen door heel Nederland.

Ondersteuning

Bij de uitvoering van het Vissenschoolprogramma kunnen docenten en begeleiders gebruik maken van een ondersteunend educatief pakket. Dit pakket bestaat uit het voor de leerlingen bestemde Vissenschool lespakket en de daarbij behorende docentenhandleiding. Het lespakket sluit goed aan bij de onderwijsseisen van het basisonderwijs. Daarnaast biedt de jeugdwebsite www.stekkie.nl de leerlingen achtergrondinformatie over de biologie van vissen en over de verschillende manieren van sportvissen. Ook vinden ze er een spreekbeurtservice, online examens en diverse jaargangen van het jeugd-blad Stekkie Magazine. Voor docenten, vismeesters en

viscoaches worden online ondersteunende handleidingen, presentaties en instructievideo's aangeboden via www.hsvservice.nl en www.vissenschool.nl.

Hengelsportvereniging

Kinderen die beginnen met vissen leren dat vaak van hun ouders. Maar ouders hebben steeds minder tijd en ook kinderen hebben een steeds vollere agenda. Een groeiend aantal hengelsportverenigingen biedt de kinderen die hiervoor niet bij hun ouders terecht kunnen, speciale viscursussen: Vissen voor kids. De ene vereniging doet dat uitgebreider dan de andere. Het belangrijkste doel is om kinderen tijdens dit Vissen voor kids-programma helemaal zelfstandig te leren vissen. De belangrijkste vaardigheden die ze leren zijn: het onthaken en omgaan met de gevangen vis, het uitloden en uitpeilen van de dobber, het aanzetten van de haak, het zelf maken van een tuigje en het op- en aftuigen van de hengel. Daarnaast moeten ze natuurlijk weten waar en hoe je het best een vis kunt vangen. Verenigingen met zeer gemotiveerde viscoaches organiseren ook extra activiteiten zoals het leren vissen met een werphengel, het

herkennen van vissen en waterdier-tjes en soms zelfs een compleet viskamp!

Een visles is voor sommige kinderen de eerste en wellicht enige kennis-making met het waterleven en de sportvisserij. Voor anderen is het de start van een levenslange hobby, die zelfs een passie kan worden. Door met kinderen te gaan vissen, breng je hen in contact met de natuur dichtbij huis. Ze komen buiten en ontdekken een nieuwe, spannende wereld. Je brengt ze terug naar de natuur, naar het echte OERgevoel ... **V**

Geraadpleegde Literatuur

IPM Research & Advies, 2008. Inzicht in de jeugd als doelgroep voor natuur. P 17188. Ministerie van LNV, Den Haag.

LNV, 2000. Natuur voor mensen, Mensen voor natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Het lespakket sluit naadloos aan bij de onderwijslessen van het basisonderwijs.